

20.04.2015

Kj/5

§ 403

Lausunto oikeusministeriölle tuomioistuinmaksutyöryhmän mietinnöstä

HEL 2015-001490 T 03 00 00

OM 8/31/2013

Päätös

Kaupunginhallitus päätti antaa oikeusministeriölle seuraavan lausunnon tuomioistuinmaksutyöryhmän mietinnöstä 4/2015 tuomioistuinmaksulaiksi.

Oikeusministeriö on pyytänyt Helsingin kaupungin lausuntoa työryhmän mietinnöstä ”Tuomioistuinmaksulaki” (Mietintöjä ja lausuntoja 4/2015). Erityisesti lausuntoa pyydetään ehdotetuista oikeudenkäyntimaksujen tasoista, maksullisiksi ehdotetuista asiaryhmistä, maksuttomuusperusteista, täysimääräisen maksun maksamisesta sekä etukäteismaksujärjestelmään siirtymisestä.

Esityksen tavoitteena on maksujen ohjausvaikutuksen parantaminen, tuomioistuinten palvelujen ilmeisen perusteettoman käyttämisen väheneminen ja oikeusturvan vahvistaminen. Ehdotetut uudet oikeudenkäyntimaksut vastaisivat noin 6-39 % käsittelyn omakustannusarvosta.

Etukäteismaksun käyttöönotto

Etukäteismaksujärjestelmässä oikeudenkäyntimaksu perittäisiin asian vireillepanon yhteydessä vireillepanijalta, ja asian käsittely aloitettaisiin tuomioistuimessa vasta maksun tultua suoritetuksi, ellei jokin maksuttomuusperuste soveltuisi asiaan. Etukäteismaksujärjestelmää ei kuitenkaan vielä esitetä otettavaksi käyttöön, vaan siihen siirryttäisiin vaiheittain tuomioistuinten uusien asiankäsitelyjärjestelmien käyttöönoton myötä vuosina 2015 -2018. Helsingin kaupunki katsoo, että etukäteismaksujärjestelmä, joka on käytössä lähes kaikissa Euroopan neuvoston jäsenvaltioissa muissa kuin rikosasioissa, tulisi ottaa käyttöön myös Suomessa. Kaupunki yhtyy työryhmän näkemykseen siitä, että etukäteismaksu tehostaisi maksujen ohjausvaikutusta nykyiseen jälkikäteiseen laskutukseen verrattuna ja lisäisi osaltaan jonkin verran harkintaa asian vireillepano- ja muutoksenhakuvaiheessa erityisesti silloin, kun asian menestymismahdollisuus tai intressi on hyvin vähäinen. Ohjausvaikutusta voisi olla mm. kunnallisvalituksissa, kaavavalituksissa ja pysäköintivirhemaksuja koskevissa valituksissa. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännössä etukäteismaksua ei

20.04.2015

Kj/5

ole pidetty ongelmana, kun maksu on kohtuullinen ja käytännöllä on hyväksyttävät tavoitteet ja perusteet.

Maksujen tason nosto

Maksujen tasoja esitetään nostettavaksi selvästi lähemmäs asioiden käsittelykustannuksia kuitenkin niin, ettei maksusta muodostu ehdotonta estettä tai kohtuutonta rajoitusta perustuslain 21 §:ssä taatun oikeusturvakeinon käyttämiseksi. Maksut olisivat kiinteitä ja säännökset mahdollisimman yksinkertaisia. Uudelle tasolle asetettu maksu voi vähentää järjestelmän väärinkäyttöä riita-asioissa.

On kannatettavaa, että maksut ovat pääsääntöisesti kiinteitä eivätkä esimerkiksi asian taloudellisen intressin tai käsittelypäivien lukumäärän mukaan porrastettuja. Intressin suuruus voi olla vaikeasti määriteltävissä, ja käsittelypäivien lukumäärään vaikuttaminen saattaa olla vaikeaa.

Riita-asian oikeudenkäyntimaksuksi esitetään 500 euroa kaikissa oikeusasteissa, kun se nykyisin on 86 - 196 euroa käräjäoikeudessa, 196 euroa hovioikeudessa ja 61 - 244 euroa korkeimmassa oikeudessa.

Ehdotettu riita-asian oikeudenkäyntimaksu on varsin korkea ja ehdotetun korotuksen suuruus nykyisiin oikeudenkäyntimaksuihin verrattuna on huomattava, vaikka se Helsingin kaupungin käsityksen mukaan on laajojen riita-asioiden osalta oikeassa suhteessa rikosasioiden ja hallinto-oikeuden oikeudenkäyntimaksuun nähden.

Summaarisista riita-asioista perittäviin maksuihin ei nyt esitetä muutoksia, vaan niissä perittäisiin vastaisuudessaakin alempi maksu kuin muissa riita-asioissa.

Summaaristen riita-asioiden osalta voidaan todeta, että oikeusministeriön teettämän selvityksen (Summaaristen riita-asioiden käsittelyn kehittäminen, OM, Selvityksiä ja ohjeita 52/2014, s. 137) mukaan summaariset asiat tulisi siirtää käräjäoikeuksilta ulosottoviranomaiselle, jossa niiden käsittelymaksun tulisi olla merkittävästi alempi kuin käräjäoikeuden käsittelymaksun. Uudistus olisi mahdollista toteuttaa aikaisintaan vuonna 2017.

Oikeudenkäyntimaksu rikosasiassa, lähestymiskieltoasiassa, ulosottoasiassa ja asiassa, jossa sovinto ei ole sallittu, olisi käräjä- ja hovioikeudessa 250 euroa, kun se nykyisin on 86 - 97 euroa. Sen sijaan käsittely korkeimmassa oikeudessa nousisi nelinkertaiseksi eli 500 euroon. Syyttäjän ajaessa asianomistajan yksityisoikeudellista vaatimusta syyteasian yhteydessä asianomistajan ei kuitenkaan

tarvitsisi maksaa ensimmäisessä tuomioistuinasteessa oikeudenkäyntimaksua. Helsingin kaupunki yhtyy työryhmän näkemykseen siitä, että rikosasiassa oikeudenkäyntimaksun tulee olla selkeästi alemmalla tasolla kuin laajojen riita-asioiden oikeudenkäyntimaksun.

Maankäyttö- ja rakennusasioissa valmisteluprosessit saattavat kestää vuosia, intressit ovat suuria ja valituksia tehdään herkästi. Kaupunki yhtyy työryhmän näkemykseen siitä, että korkeampi oikeudenkäyntimaksu voisi karsia jonkin verran valitusoikeuden väärinkäyttöä. Työryhmä ei kuitenkaan esitä tässä vaiheessa korkeampaa maksua maankäyttö- ja rakennusasioihin, koska ympäristöministeriö käynnistää lähiaikoina selvityksen maankäyttö- ja rakennuslain muutoksenhakusäännösten muutostarpeista.

Hallinto-oikeusasioissa oikeudenkäyntimaksu nousisi 97 eurosta 250 euroon hallinto-oikeudessa ja 122 - 244 eurosta 500 euroon korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Hallinto-oikeuden oikeudenkäyntimaksu olisi siten samalla tasolla kuin rikosasioiden oikeudenkäyntimaksu käräjäoikeudessa ja hovioikeudessa. Helsingin kaupunki yhtyy työryhmän näkemykseen siitä, että hallinto-oikeuden oikeudenkäyntimaksun tulee olla selkeästi alemmalla tasolla kuin laajojen riita-asioiden oikeudenkäyntimaksun.

Työtuomioistuimen oikeudenkäyntimaksua esitetään korotettavaksi 244 eurosta 2000 euroon ja yksityishenkilön osalta 244 eurosta 500 euroon. Helsingin kaupunki pitää muutosta perusteltuna.

Oikeudenkäyntimaksua markkinaoikeudessa esitetään nostettavaksi 244 eurosta 2 000 euroon. Yksityishenkilön oikeudenkäyntimaksu nousisi 244 eurosta 500 euroon. Julkisia hankintoja koskevissa asioissa oikeudenkäyntimaksu markkinaoikeudessa nousisi 244 eurosta 4 000 euroon hankinnan ennakoidun arvon ollessa 1 miljoona euroa ja 6 000 euroon hankinnan ennakoidun arvon ollessa 10 miljoonaa euroa. Korkeimmassa oikeudessa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa oikeudenkäyntimaksut markkinaoikeusasioissa olisivat saman suuruiset kuin markkinaoikeudessa ja määräytyisivät samojen perusteiden mukaan. Porrastus perustuu siihen, että hankinnan arvon kasvaessa asiasta valitetaan todennäköisesti herkemmin, mutta asiat ovat yleensä myös kalliimpia käsitellä.

Helsingin kaupunki katsoo, että julkisia hankintoja koskevissa asioissa oikeudenkäyntimaksu on perusteltua sitoa muista tuomioistuimista ja asiaryhmistä poiketen hankinnan ennakoituun arvoon, joka on yksiselitteisesti määritettävissä.

Maksullisiksi ehdotetut asiaryhmät

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Y-tunnus	Tilinro
PL 10	Pohjoisesplanadi 11-13	+358 9 310 1641	0201256-6	FI0680001200062637
00099 HELSINGIN KAUPUNKI	Helsinki 17	Faksi		Alv.nro
kaupunginkanslia@hel.fi	http://www.hel.fi/kaupunginkanslia	+358 9 655 783		FI02012566

Ehdotus maksuttomien asiaryhmien vähentämisestä merkittävästi niin että oikeudenkäyntimaksu määrättäisiin jatkossa pääsääntöisesti kaikissa asiaryhmissä, on kannatettavaa (maksupohjan laajentamiseksi). Etenkin hallinto-oikeuksissa huomattava osa asioista käsitellään maksutta. Maksuttomat asiaryhmät ovat suurelta osin niin sanottuja sosiaaliasioita tai asioita, joissa vastapuolena on julkinen taho. Asioista valittamisen maksullisuutta tällaisissa asioissa puoltaa se, että hallintoviranomaisen päätökseen tyytymätön on jo kertaalleen saanut oikeussuojaa oikaisuvaatimusmenettelyssä. Tällaisissa tapauksissa korostuu maksun ohjaava vaikutus, kun asianosainen harkitsee valituksen menestymismahdollisuuksia.

Maksuttomina kuitenkin säilyisivät edelleen keskeisimmät sosiaaliasiat, itsemääräämisoikeuteen liittyvät asiat ja eräät muut asiaryhmät, joiden maksuttomuudelle on riittävät perusteet. Näitä olisivat mm. sosiaalihuoltolaissa ja terveydenhuoltolaissa tarkoitettua palvelua tai etuutta koskevat asiat, jotka yksityishenkilö panee vireille, lastensuojelulain mukaiset asiat, yksityishenkilön vireille panemat velkajärjestelyasiat ja siviilipalveluslain mukaiset asiat. Maksujen suorittamisesta olisivat vapaat mm. kunnan ympäristö- ja terveysuojeluviranomaiset näiden hoitaessa lakisääteistä valvontatehtävää ja kunnan viranomaiset hoitaessaan vesilaissa säädettyä valvontatehtävää sekä kunnalliset viranomaiset asioissa, jotka koskevat holhoustointia, lapsen huoltoa tai lähestymiskieltoa.

Kaupunki kuitenkin vastustaa ehdotusta siltä osin kuin sosiaaliasioita hoitavien kunnallisten viranomaisten maksuvapautus rajoitettaisiin koskemaan holhoustoimi-, lähestymiskielto- ja lapsen huoltoa koskevia asioita ja sosiaalitoimen muut asiat muuttuisivat maksullisiksi. Maksuttomuuden tulisi perustua pikemminkin asian laatuun kuin vireillepanijan asemaan (viranomainen tai yksityinen).

Maksuttomuusperusteet

Helsingin kaupunki pitää kannatettavana maksuttomuusperusteita, jota sisältyvät lakiluonnoksen 5, 6, 8, 9 ja 10 §:iin, lukuun ottamatta 9 §:n 1 momentin 7 kohtaa, jonka mukaan sosiaaliasioita hoitavat kunnalliset viranomaiset eivät olisi enää maksujen suorittamisesta vapaita sosiaalitoimen asioissa.

Täysimääräisen maksun maksaminen

Työryhmän ehdotuksen mukaan täysi maksu tulisi aiemmasta poiketen maksaa myös silloin, kun käräjäoikeudessa käsiteltävä muutoksenhakuasia tai asia muussa tuomioistuimessa jää sillensä tai raukeaa taikka jää tutkimatta. Korkeimmissa oikeuksissa maksu tulisi maksaa täysimääräisenä, vaikka tuomioistuin ei myöntäisi valituslupaa.

20.04.2015

Kj/5

Aiemmasta poiketen täysi maksu tulisi maksaa myös niissä tapauksissa, joissa markkinaoikeus ei käsittelylupa-asiassa myönnä käsittelylupaa. Helsingin kaupunki ei pidä täyden maksun perimistä kaikissa tapauksissa kannatettavana vaan pitää parempana valmisteluvaiheen ehdotusta maksun perimättä jättämisestä tai sen puolittamisesta, jos asia peruutetaan tai asianosaiset tekevät sovinnon tarpeeksi varhaisessa vaiheessa.

Esityksen taloudelliset vaikutukset

Tuomioistuinmaksujen korotukset, maksujen kattavuuden laajentaminen ja etukäteismaksun käyttöönotto lisäisivät oikeudenkäyntien kustannuksia. Käräjäoikeuksissa maksu nousisi asiasta riippuen 54-414 euroa. Eniten maksu nousisi kirjallisessa valmistelussa ratkaistavissa asioissa. Hovioikeuksien maksut nousisivat 54-304 euroa, korkeimmassa oikeudessa asiaryhmästä ja valituslupapäätöksen sisällöstä riippuen 256-439 euroa. Hallinto-oikeuksissa maksut nousisivat 153-250 euroa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa 256-500 euroa siitä riippuen, onko asiaryhmä ollut aikaisemmin täysin maksuton. Työtuomioistuimen ja markkinaoikeuden perimät tuomioistuinmaksut nousisivat muulta kuin yksityishenkilöltä 1 756 euroa. Julkisia hankintoja koskevilla asioilla maksun korotus olisi 3 756 tai 5 756 euroa.

Helsingin kaupunki asioi eri tuomioistuimissa hyvin usein, kantajana tai vastaajana, hakijana, lausunnonantajana tai muutoksenhakijana. Kaupungin vireille panemat asiat eri tuomioistuimissa ovat summaarisia riita-asioita lukuun ottamatta kuitenkin pääosin muutoksenhakuasioita. Esimerkiksi hallinto-oikeus pyytää käsittelemisään asioissa lähtökohtaisesti aina lausunnon valituksenalaisen päätöksen tehneeltä viranomaiselta. Jos asiat vähenevät, myös viranomaisten lausuntoja pyydetään aiempaa vähemmän. Maksujen tehostuva ohjausvaikutus ei kuitenkaan vähennä merkittävästi kaupungin vireille panemien asioiden määrää.

Helsingin kaupungin osalta tuomioistuinmaksujen korottaminen merkitsisi maksujen moninkertaistumista. Suurin vaikutus maksujen nostolla olisi käräjäoikeudessa ja markkinaoikeudessa ajettavien asioiden osalta, joissa tuomioistuinmaksuja on esitetty korotettavaksi huomattavasti.

Esittelijä

kaupunginjohtaja
Jussi Pajunen

Lisätiedot

Taina Lehtinen, kaupunginasiamies, puhelin: 310 36552
taina.lehtinen(a)hel.fi

20.04.2015

Kj/5

Liitteet

1 Tuomioistuinmaksulaki -mietintö 4-2015

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote
Oikeusministeriö

Otteen liitteet
Esitysteksti
Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Lausunto on valmisteltu esityksen taloudellisten vaikutusten osalta yhteistyössä HKL:n, opetusviraston ja rakennusviraston kanssa.

Toteutuessaan tuomioistuinmaksutyöryhmän ehdotus johtaisi kaupungin itse maksamien oikeudenkäyntimaksujen nousemiseen vuositasolla noin 25 000 eurosta noin 125 000 euroon. Ehdotuksen lopullinen taloudellinen vaikutus kaupungille ei kuitenkaan olisi näin suuri, koska oikeudenkäyntimaksu on kuluerä, jonka lopullinen kohdentuminen perustuu oikeudenkäynnin lopputulokseen. Asiansa voittanut osapuoli saa periä maksun oikeudenkäyntikuluna asian hävinneeltä vastapuoleltaan.

Esittelijä

kaupunginjohtaja
Jussi Pajunen

Lisätiedot

Taina Lehtinen, kaupunginasiamies, puhelin: 310 36552
taina.lehtinen(a)hel.fi

Liitteet

1 Tuomioistuinmaksulaki -mietintö 4-2015

Otteet

Ote
Oikeusministeriö

Otteen liitteet
Esitysteksti
Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano